

THESIUM

ALIQVOT LOGI-
CARVM, ETHICARVM,
PHYSICARVM, ET
SPHÆRICARVM

Σύλλογος

A GENEROSIS NONNVLLIS SALUA-
toriani Gymnasij Adolescentibus concinnata, quam pro-
pitio Deo ter Optimo Maximo, Præsidente D. ROBERTSON &
gymnasticæ, & annuæ disputationi offerunt exagitandam in Theo-
logorum auditorio ad fanum *Andrea* 8. Calendas . Iul.
Anno 1610.

*Propter admirationem, & nunc, & primitus ceperunt
homines Philosophari. 1. Metaphys. 2.*

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

THE UNIVERSITY OF CHICAGO
LIBRARY

VIRO LITERARVM, ET VITAE LAVDE ORNA-

tissimo IACOBO MARTINIO *Salvateri-*

ani Collegij apud *Andreanos* præfecto

Candidatorum adolescentium grex, qui sub ejus

ferula lauream literariam meruimus incolumi-

tatem, & felicitatem in hac vita,

& post hanc vitam, vitam

aeternam-

Ostquam serius illud quidem, ut scribendi laborem levaremus, & maiore dignitate hanc actionem ornaremus visum est Theles nostras prælo committere: Solus tu vir inter claros clare, inter charos charissime exoreris, qui de nobis meritis, ut si quid honoris est, ad te deferamus, si quid opis a te speremus. In tuo Gymnasio meruimus:

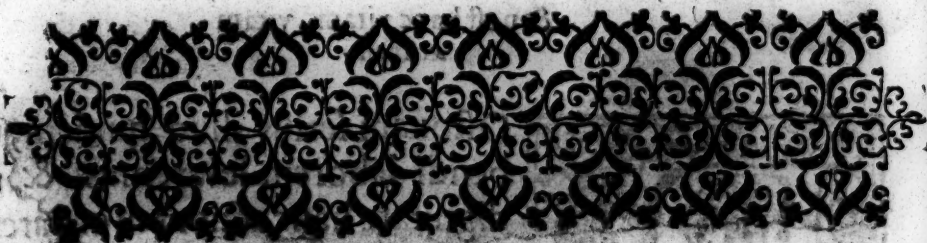
tuo hospitio, tuo auspicio, hoc quicquid est literarum, quicquid scientiæ percepimus. Tu Gymnasij reditum tuo sumptu ornasti, Academiae non sine laude præfuiisti, rem literariam labore, cura, studio ornasti, & de nobis meritis es, ut si memoriam delere ulla temporis longinquitas possit: indigni sumus, quibus quisquam postea bene velit, aut bene faciat,
hic

hic ne ut Psaphonis ayes fistas laudes videamur canere, aut
te verborum lenocinio captare parcemus laudibus tuis, qua-
rum nos præcones non esse idoneos, malevoli disputabunt.

Restat tantum, ut hoc quicquid est munusculi æqui bo-
ni consulas, & vel eo animo, quo exhibetur, vel quo
de nobis meritis es accipias. Deum optimum,
maximum, omnibus precibus rogamus, ut
te, quam auctissimum, & incolumem
nobis & Reip. diu con-
servet. Vale.

Tui observantissimi

Discipuli.

Robertus Rossæus.

Iacobus Grahamus.

Ioannes Brodius.

Nathanael Humius.

Ioannes Moncrifæus.

Ioannes Crystifonus.

Georgius Liddellus.

Thomas Quhittitæus.

Gulielmus Haggæus.

Theſes nonnullæ Logicæ.

Logicæ, ſi alias demas diſciplinās, (quibus tanquam pediſſequa ancillatur, & inſervit) veluti calcei uſu deſtituti: *ἡ λογική τέχνη ὡς ἀπὸ τοῦ ποδὸς ἀναγκαῖον*

i. de cælo 4. neque uſus, neque utilitas vlla erit, neque eſt principiū operandi in alio, actionem habens tranſeuntem, quæ ab Ariſt. in propæt dictis artibus 6. Eth. 4. tantum non expreſſis verbis requiritur.

- 1 Genus igitur illud Logicæ, artem, a Ramo nimium oſtentionis ſtimulo ſemper citato, procuſum, iam receptius de ſcholis poſtliminio expungimus, habitumq; inſtrumentalẽ: illū locum ſuū capeſcere iubet ratio in perpetuū.
- 2 Nec reiſcienda eſt habituum illa in primarios, & ſecundarios diſtinctio.
- 2 Rationis organum omne, omnibus omnino diſciplinis deſeruiens, Logicæ creditur eſſe explicationis.
- 1 Erit ergo ordo logicæ proprius, neque ordinem omnis noſtri proſectus ſubſidiū: tanquam erronem, omnes omnium diſciplinarum ambitus pervadere, ac per circuitus cuiuſque pervagari volumus: ne ſi ei tam laxam tribuamus ſedem: omni diſciplina excidere credatur.
- 2 Subiectum ergo logicæ abſolute dicta erit rationis organum, ſyllogiſmo quid generalius, qui Ariſtotelea ſubiectum haberi poteſt.
- 3 Conceptuum animi tria notari poſſunt genera, genus tertium excogitatum eſt ad reliqua illuſtranda, quod, quia non entium eſt, ſeponimus, duo reliqua ſunt Logicæ explicationis, primum genus, notionēs, quas vocant primas, complectitur, ſecundum ſecundas, quas vult Logicus fabricare tanquam ædificium ſuum, primas ſumit huius ædificij quaſi fundamentum ſubſtratū: primas ſecundis vult veſtiri, ſecundas in primis verificari, neque has, neque illas ſolas vult expendere.

1 Non immerito Aristoteles in organo suo primum aggreditur primas notiones, logicæ operationis subiectum, categoriarum libro in typo, & crassiori Minerva declaratum, quem librum toti logica tanquam commune primum præfixit.

2 Tractationis vero subiectum, notiones erunt secunda, quas in reliquis libris prosequitur: earumque gradus distincte declarat, unum in terminis simplicibus, nominis, & verbi vocibus notatum, alterum in coniunctis, enunciationis voce maxime intellectum, tertium maxime syllogismi qui veniunt distinguendi, non tantum a rebus, quæ illis secundario respondent, sed ab animi operationibus, atque adeo ipsæ notiones hæ, a primis, quarum sunt accidentia, & suis nominibus sunt discernenda.

2 Liber *ἁπλῶς ἐπισυνέκτα* duos complectetur gradus, primum, & secundum, quod pauciora fuerint, quæ de primo gradu proferri potuerunt, indigna, quæ libello uno per se comprehendantur, quæcunque tamen de hoc gradu dicuntur absoluta sunt (ut nominis, & verbi vocabula declarant) nec respiciunt magis enunciationem, quam hæc illa (unde & obiter non erit libri subiectum) quod ad tertium gradum attinet, quantum ad syllogismum spectat, explicationem habet libris reliquis, in quibus syllogismi formam in genere prioribus *Analyt.* expendit, quæ in particulari logica tribus libris sequentibus triplici materia conditioni applicat, ut facile sit perspicere perfectionem syllogistica doctrina, non logica Aristotelem instituisse.

4 *Ἐξαιρέσεις* Author questiones nonnullas, quæ *Ἐξαιρέσεις* suæ minus erant consentaneæ, movet quidem, ut ostendat esse de his rebus, quas vult pertractare, satis abstrusas, quas dimittit insolutas, ne quid efferret, quod in facilitatem *Ἐξαιρέσεις* propriam impingeret, quas non est multum operæ enodare penitus contemplantibus.

Mentem authoris huius pervertunt maxime, qui volunt in his questionibus movendis eum crucem Aristotelis interpretibus fixisse, cum ipse ardua hæc, & huiusmodi attulerit de industria, ut quæ essent de his difficilia seponeret.

5 Categoriā substantiæ, ut definimus ejusdem generum, specierum, sic individuorum serie, estque prima substantia omnium accidentium subiectum, & earum quævis sua accidentium collectione prior.

1 Individuorum igitur substantialium essentiam non ponemus, vel in uno accidente, vel in plurium collectione, quæ nominibus forma figura, loci, stirpis, nominis, patria, denique notari solet.

2 Erit individui principium forma speciei prædicta illa collectione restricta.

ab his, alia ab illis creditur esse generis in species) reyscienda, quod unius rei una sit tantum in species partitio, & hac recipienda.

- 11 Omnis vox in quavis oratione, aliqua octo partium orationis includitur, nec potest vnquam fieri, ut verbum aliquando per se amittat vires suas, & differentias, ut alterius partis orationis notionem induat.

Verbum substantiuum (est) erit semper in catalogo verborum.

- 1 *Adsignificare habebit pro differentia.*

Qui tunc ne significare quidem admittunt, contradictionem admittunt: nec eandem significationem negamus posse periri, verum id fit per accidens ab attributo nempe materiali.

- 12 Enunciatio modalis, profert attributum de subiecto cum modo, ita ut ipse modus, rationem, qua attributum de subiecto enuncietur, determinet, in quem nulla cadit conversio, ut in partem materialem magis quam in *est*, in enunciatione de *in* *esse*.

Non erit ergo modus modalis enunciationis attributum.

- 13 Enunciationes modales universales sunt, vel quia tempus totum ponunt, vel tollunt, quæ aliquod tantum, particulares.

Omnes ergo de necesse & impossibili affirmantes, erunt universales negantes, particulares: de possibili & contingenti negantes, universales, affirmantes, particulares.

- 14 Efficax omnis concludendi ratio actu habet legitimam, & naturalem terminorum dispositionem, radices illas illationis: dictum de omni, & dictum de nullo, vel actu vel potestate.

- 1 *Omnis efficax illatio est in aliqua trium figurarum: primum Galeni figura quarta (ut ei nomen figura tribui patiamur) nequaquam recipienda.*

- 2 *Secundo, patet illas argumentationes omnes, enthymema, exemplum, inductionem &c. (syllogismos imperfectos) seatenus concludere, quatenus ad has figuras reduci valeant.*

- 3 *Tertio, quæcunque de syllogismis hypotheticis ab Aristot. allata sunt (quæ liculenta sunt, tantum abest, ut ignorarit, vel omiserit) adijci per accidens propter categoricos, a quibus omnem efficaciam accipiunt, ipsi ante reductionem inefficaces.*

- 15 Dictum de omni, & dictum de nullo radices sunt omnis illationis evidentis, in prima figura actu sedem possidentes, ad quæ quicunque syllogismi struuntur in reliquis revocari necesse habent ad hujus evidentie participationem, interim valeat quantum valere possit materie necessitas.

Tantum abest, ut reductio syllogismorum figura tertia, vel secunda ad primam

*nam obsit, ut profit quam plurimum, & tantum non necessaria, ut imperfecti-
nem suam perfectione syllogismi isti commutent.*

16 Syllogismi forma ad logicæ perfectionem venit ad aliquam, vel
materiam, vel materiæ notionis secundæ conditionem restrin-
gendi, nisi enim coarctata certi nihil habebit, sed mera notio
vagabitur.

*Rami ergo illa logica (si dicenda) manca, & inutilis triplici illi materia con-
ditioni non applicata.*

17 Demonstrationis doctrinam principem facimus logicæ expli-
cationem, præceptorum item Analyticorum utilitas ea est, ut
sine illis quid agatur, vel agendum sit, vel fieri in scientijs, qui-
bus infervit, intelligere impossibile sit, nec responsione digni,
qui in tanta demonstrationum faragine demonstrationes ad-
huc ad limam excultas repertas esse pernegant.

*Parum cum de logica, tum de scientijs sunt meriti, qui logica hanc partem
primariam, cassa credunt nuce leviolem.*

18 Quæ propria sunt hujus scientiæ, in aliam nullatenus transfe-
renda sunt, ne transitus de genere in genus committatur

*Exorbitant ergo a veritate, qui unam demonstrationem, duas distinctas sci-
entias aequaliter spectare volunt.*

19 Vitia syllogismi si sic lateant, ut admodum difficulter præca-
vere sibi quis ab illis possit, monstranda sunt, eorumque fontes
detegendi, ne nos illaqueant, aut transversos agant: non vult
Philosophus magis ea nos confectari quam tyrannidem (de qua
agit. 5. Polit. affectare.

1 Recte de pseudographico syllogismo demonstrativi vitio pauca tradita
propter obviam perspicuitatem.

2 Necessario, non ex abundanti ab Arist. explicata est sophistica dialecti-
ca quasi virgultum *ἀλεξίτις πρὸν ἐσφαλμένον* aduersum sophistar-
um venena.

3 Mancam ergo, & mutilam etiam hic videmus logicam Rami, cuius men-
tem priorem approbamus, quæ sophisticam suam dialecticæ affixerit, præ illa,
quæ detraxerit posterius.

20 Omne sophisma aliquam habet falsi originem in ipsa materia,
a quo non abhorret ipse Arist. in definitione sophisticæ cap-
tionis. 1. Sophist. 2.

*Quicumque igitur aliquas dari captiones sophisticas in solam formam pec-
cantes posse proferunt: veritatem habent sibi contrariam, nec consentien-
tem Aristotelem.*

21 Sex distinctis modis, nominibus iisdem, & orationibus, non
eadem

eadem significamus.

- 1 Erunt ergo sex distincti loci sophist. & inductione, non in rebus ipsis causam apparentie habentes.
 - 2 Cum unum sophisma simul in plures locos cadere possit, erunt idem non tam distincti re, quam ratione.
 - 3 Quos tamen, si penitus animadvertamus, inveniemus eorum unum pra reliquis sophisma notare.
 - 4 Ut plures erunt cause non existentie, una erit aliqua, qua evidentius difficultatem omnem expediat.
 - 22 Datur ab homonymia sophisma ductum propter solius, minoris extremi ambiguitatem.
- Angustior igitur paulo est huius loci definitio: qua a solius medij termini ambiguitate depromi solet.

Ethica.

1 **A** Nimæ superior facultas contemplans tanto dignior appetitu, seu sensitiva, quanto id, quod est rationis plenum, *λογικῆς* excellentius pars hæc a Philosophiæ parte practica per secretionem boni a malo: illa a theoretica per distinctionem veri a falso perficitur, de hac parte expellit Philosophia vitia, de illa exigit ignorantiam, quibus facultatibus totidem, felicitatis gradus sunt (in contemplatione unus, in actione alter constitutus) respondententes, ille Philosophiæ contemplativæ, finis Aristoteli τοῦ θεωρητικοῦ, gradus, hic practicæ, πρακτικῆς καὶ ἀποθεωρητικῆς, infra ejus dignitatem subsidens longe.

- 1 Affectui igitur tribuimus (quem habent nonnulli recentiores in professione sua) potius quam cognitioni, & industria, quod contemplativam practica post ponant cum tamen nihil quicquam quis profecerit, in hac, nisi mente informata prius, tantum appetitum reges, quantum cognoscendo assequeris.
 - 2 Ordinem si discendi desideras, contemplativam praeponam: si activam consequi vis distinctam.
 - 2 Moralís Philosophus animam humanam virtute vult imbuere, ut operationes edat eidem consentaneas, ut tandem ex his actionibus evadat felix, quarum actionum principia ipsa virtus imprimis, voluntas, liberum arbitrium &c.
- Ut in omnibus operatricibus disciplinis, subiectum operationis, a subiecto tractationis manet distinctum in Philosophia hac activa anima pro subiecto erit operationis, & humana actiones secundum virtutem dirigenda subiectum tractationis.

3 In ethica felicitatem primum definit, a qua pergit ad virtutum specialium cognitionem, quod redeat ad felicitatem (virtute locum medium naturæ suæ congruum obtinente) non fit ad eandem regressus, sed ad contemplativam ut melius activa intelligatur, ut sit explicatio ethica linæ in morem porrecta, cuius extrema puncta felicitas, & medium, virtus.

1 *Progressus igitur in his libris est a notione finis ad investiganda principia, secundum ordinem resolutivum, operatricibus communem.*

2 *Felicitas contemplativa per accidens ipsam contenta, ad philosophiam contemplativam per se abigenda.*

4 Librorum Ethicorum idem author, qui Analyticorum, & Politicorum, ad quos tanquam suos nos author remittit, de quibus an sint Aristotelis appellandi, quis est, qui ambigat?

Nicomachum filium horum authorem, vel alium quendam Aristotelis discipulum anonymum non agnoscimus, tam evidenter cum ingenium eruditionem, & modum loquendi Aristotelis redoleant, qui quod fusi in moralibus, & minus concinne haberi voluit his succinctius, & maiori cum artis gratia.

5 Viventes, si patrent indecora, injusta, & illicita, efficiunt quantum fieri possit, ut mortui, qui illis sanguine juncti parentes imprimis ignominia afficiantur, contra, si decora, iusta, & licita, honori erunt illis, & gloriæ & nos utrumque hoc usu loquendi firmamus.

Ne igitur sit hoc Philosophi verbum durum, tanquam ἀδύνατον vel ἀβίβητον, res viventium ad mortuos, ad honorem, & ignominiam pervenire.

6 Nemo potest rerum externarum usuram sibi ad horridam polliceri, quisquis es, honorem habes adventitium, est enim in honorante divitiarum portionem unam ab hac, aliam ab illa creatura mutuaris, ab animalculis vestitus, & nutritus es, fortis es? sustentaculum tandem cogeris a stipite quærere, est & Fabius, quem pilus cum lacte sumptus strangularit.

Facile qui vis nullam in his constitutam esse felicitatem ad miserit, sed quotusquisque est e millibus, qui harum rerum sumim, & famem restringuat, & meliorum affectet, omnes hoc se facturos dicunt, sed dum non præstant id ipsum inculcandum dum rapiat in obsequium, & impressionem aliquam susceperit.

7 Proniores nos invitia, quam in virtutes, ex Aristotele 12. Ethic. cap. 8. & 9. qui luculenter probavit nobis connatas esse virtutes, 2. Ethic. cap. 1.

1 *Malum ergo originis Aristoteli etiam per transennam non minus per spectum, quam Ciceroni qui hominem luendorum scelerum causa & miseri arum omnium servum potius, quam rerum omnium dominum naturam esse affirmavit.*

2 *Tandem aliquando veritatis adversarios pontificios pudeat plus naturam efferre quam philosophus supera luce destitutus astruxerit, Virtutem dedere dii sudore parandam.*

3 *Nil mirum est, si vitia quae nobis sunt congenita, nequaquam virtutes (quae aliunde sunt a patre luminum) cum natura ad liberos transmittamus.*

8 *Bona, quam vocant intentio, non sufficit ad actionem probam reddendam, bonae actionis regula est in recta ratione, cum lege congruente: eandem tamen ut tuam probes bonam esse, oportet haberi praecogitatam, ut quod bonum est in se, a te bene fiat, quibus duobus inter se collatis, pars potior considerationis in recta ratione sita est.*

Facinora ergo illa deciorum, patris, filij, pro liberanda patria de summis belli angustiis se devoventium, & eiusmodi omnia (cuiusmodi illud fuit Cursus in terra hiatum Romae armatum se dimittentis) ut temeraria sunt cognoscenda, ipsos auctores, non viros, sed viricidas (ut ita dixerim) iure appellaverim. Placeant sibi quantum velint Romani mors accersita erit semper in vitio.

9 *Omnes animae perturbationes amor, ira, verbi causa (non illa, quam fortitudinis cotem dicimus) habent sibi a virtute modum impositum, ira ut circumstantiarum nulla effugiat, quae non veniat sub rationem, quarum etiam usu ab extremis recessus fit, ut extremum unum possit magis cadere in vitium, quam alterum.*

Virtus igitur habitus, erit in mediocritate constitutus, unde & rarior, nos enim, sapius in extremis versamur.

10 *Quo bonum est communius, hoc ipso creditur praeclearius, perfectius, & melius, unde summum bonum πολλὸν κοινόν primo ad Eudemum 3. bonitas ipsa Deus cunctis rebus inferni characterem boni iis accommodatum per quem in proprium bonum conspirant, singulis rebus divinitatis suae notas quaedam impressit, rerum naturae sunt tanquam literae sparsae, ipsius providentiam enarrantes.*

Conditionem igitur virtutis (quae cuiusque bonam est, cui inest) iustitiae conditioni (quae bonum familiae, urbis, & orbis) merito postponimus.

Physicæ.

1. **C**orpus naturale genus est scibile, de speciebus suis predicatum: ejusque considerandi modus, quatale physicam adæquat, eamque ab alijs scientijs omnibus, perspicue satis secernit, in qua ejus duntaxat species, affectiones, & principia explicantur per se alia omnia secundario propter hæc.

1. Ut ut igitur quam plurimæ fuerint olim de subiecto physica summorum physicorum sententia, illas omnes (nisi dextre intelligantur) corpus naturale, quatale est, mordicus prehendentes, explosas iam de scholis exterminamus & ab arcemius abingressu.

2. Arrogantiores igitur (in medici Menecratis morem) sunt medici in physicorum possessiones involantes, corpus humanum ejusque *ἐκείνου* nobis dum sua non mutuaticio discipline, habitu volunt depingere, contenti sunt, initium sui tractatus sumere, ubi desierit physicus, qui si *ἀπὸ φυσικῆς* ut ait philosophus in libro de iuventute doctrinam sum ad medicina persequitur principia, a se emendicata, ne alioqui tanquam comadi, alius ludentis personam, quam specie externa videntur representare, in scenam introducantur.

2. Corpora quædam sunt simplicia, amissione, non compositione secreta, que inter se permutari, efficaciter docet Arist. 2. de Ortu, estque omnis corporis sensibilis aliqua materia, 8. Metaph. 1.

1. Datur igitur materia prima horum compositorum pars constituens, que in illa mutua permutatione, sub uno accedente, alio recedente contrario semper manet 12. Metaph. 2. nunquam tamen, a forma quoad existentiam abstracta, unde *ἐκ τῶν ἀπορροῶν* contrarijs subiecta ab Arist. de Ortu 2. appellatur.

2. Neque forma introducta, neque introducenda acceptam referet suam entitatem.

3. Absurdiores sunt quam ut ferri queant negantes et aliquem actum.

Eius essentiam formaliter latentem quidem illam & admodum abstrusam absoluta notamus voce potentia, quod debeant forma (que actus purus est) & materia attributa esse contraria.

Absurdiores adhuc sunt philosophi illi, qui deum, ens perfectissimum actum purum & super actum, materiam ens imperfectissimum putam potentiam statuunt, cum non sit facile reperire quid a Deo distinctius, si a nihilo discesseris materia hac prima, altero entis in latitudine quasi imperfectionis extremo quanquam admiserim eidem & intellectui cum Deo esse hoc commune, quod omnia sint potestate hinc a Platone *πανσελές* appellatur.

- 3 Formæ physicae simplices naturæ se prius habent nihil tanquam materiam, prævias habent ad se inclinantes dispositiones, quæ formarum neque partes sunt, neque semina materiæ inhaerent ut subjecto quæ formæ subiectum quasi & principium possit nuncupari.

Neque igitur forma creantur neque generantur sed verius congenerantur & compositi verissime sunt concausæ, per externam vim de sinus materia expressæ.

¶ Theoremata quædam de principiis quæ partim ob difficulatatem partim etiam ab contradictionis speciem possint lectorem remorari.

- 1 **M**ateria ens est per se & prope substantiam *ἐνυπάρχουσα* & non ens per accidens 1. phys. textu 79.
- 2 Materia est non ens simpliciter 5. phys. 2. textu 7. dicitur & non ens potestate. 1. Phys. 7. 8. & non ens per accidens idem 3. 7. cognoscitur negando, unde & ab Aristotele per negationem categoriarum definitur.
- 3 Materia expeit formam sicut turpe pulchrum, & femina virum 1. phys. 182.
- 1 Forma absentia sua & presentia est duplex principium.
- 2 Forma est quiddam divinum bonum & appetibile. 1. phys. 81. *καὶ μᾶλλον ὁ θεὸς αὐτῇ τῆς αἰτίας* 2. phys. 19
- 4 Forma & finis in naturalibus idem sunt. 2. phys. 7.
- 5 Forma est prius & magis ens quam materia & compositum 7. Metaph. 7. 12.
- 6 Forma quæ finis est causa est materia non contra. 2. phys. 91.
- 7 Physici est formas considerare corruptibiles & inseparabiles a materia 1. phys. 83. Metaphysici separabiles 6. Metaph. 2. & phys. 26.

2. phys. 7.

1 Privatio principium est per accidens & quasi accidens materia.
1. phys. 66.

2 Privatio est non ens per se 1. phys. 73.

3 Privatio numero non differt a materia quæ κατὰ δύναμιν
ἐστὶν αὐτὴ ὑποστάντων καὶ τινῶν ἀλλὰ
ἀποστροφῶν καὶ ἀντιστροφῶν τοῦ ὑποκειμένου
ἐστὶν ἐστὶν ἡ στήσις
ibidem 82

4 Principium per se primum in illis quæ moventur natu-
ra est materiam & formam solas sortita species. 2.
phys. 1.

Distinctam qui composito tribuit naturam a partibus unitis & si-
mul sumptis, rationes aliquas prætulerit vel rationum umbras,
entia tamen sine rationum momentis aut necessitate multiplica-
rit, nec severa obiurgatione vacare potest secernens corpus & ani-
mam ab animali, quæ inter se veluti pupilla & visus cum oculo
sunt coniuncta 2. de anima. 1.

5 Naturæ fetus, non producantur a se neque inordinate,
vel temere, alioqui aberraret, neque ageret ut pluri-
mum constanter, effectus hi naturæ prædictæ præstra-
tam habent materiam, quæ quia compositum non est
(nisi sit antequam sit) oportet autem esse, necesse ha-
bet, perfectiori aliqua re vestiri.

1 Erunt igitur interne duæ causæ, αἰτία ἀ καὶ ἐκείνη
ipsius rei semper aliquid, materia indignior, forma elegantior, si-
mul & præstantior, totidem advenientes extrinsecus efficiens &
principio, a fine finis, nec plures respondent questioni propter quid
2. phys. 7.

2 Quaternarium igitur earum numerum quæ inveniuntur iis simi-
les quæ in opere prælustri Phidie aut Praxitelis Marmor, vel as-
solum vel aliud simile admirantur, quæ auxerint: Platonicis cum
ideis suis abigendi, qui hunc ab Arist. numerum neglectum
volunt (concedimus communem naturam quod analogâ esset
præterisse) ipsi in Arist. negligentiores & minus oculati.

¶ Vnum aut alterum theorema de causis.

Eiusdem effectus plures sunt causæ, sed non est necesse ad singulos
effectus producendos omnia causarum genera concurrere.

ἡ δὲ φύσις ἡ καὶ ἡ ἀνάγκη ἐστὶν ἡ αἰτία τῆς φύσεως καὶ τῆς ἀνάγκης

3 TO AUTO TEN ... *addimus*
sepe quidem diverso modo nihil tamen impedit quia idem eodem modo se habens contrariorum causa sit ut in promptu facile est ostendere.

6 Motus tantum abest omnino nihil ut princeps corporis naturalis affectio nominetur unde reliquarum cognitio pendet distincta, ad naturæ ipsius cognitionem non parum deferens lucis unde & in ejus definitione fit expressa motus mentio.

1 Motum igitur negantes (ut Diogenes Cynicus, Zenonem Eleatem paucis peractis spatijs) ambulando quivis facile refutaverit.

2 Qui motui locum primum inter affectiones deberi non vult, affectionum inter se mutuam dependentiam non satis percipit.

3 Qui motum putat deberi suæ Astronomia, videatur sibi in hoc doctus, & cateroqui sit in hoc, rationi & Aristoteli adversarius, quem constat 2. Phys. 2. dicere Mathematicam a motu & materia abstrahere. *4. de celo 1.2*

7 Locus communior, quam notior est corporis naturalis affectio nullam habet causam, in subjecto, a qua promanat, neque ejus essentiam consequitur rectissime ab Arist. primum, definitur superficies ambientis corporis immobilis prima.

1 Sunt igitur iniquiores Aristoteli, alioqui fideles eius interpretes qui loci definitionem, quod profunditatis dimensionem vacet spernunt.

2 Definitione hac elementorum loca præcipue videtur Philosophus expendisse.

3 Cælum igitur extremum in loco erit per accidens ratione partium, & analogice, vel contentorum ratione, ut vult Pico Lomineus facimus ei cum mundo commune.

4 *reperitur* futile prorsum, & aphilosophum, illud Rami locum pro loco esse subiecto, contra omnes omnino temporum philosophorum de loco sententias.

8 Naturæ perfectio inani aversatur: quod contiguitatem tollat, & media, quæ in contactu omni sunt necessaria præcipue Physico, per quem causæ universales, Cælum, Sol, Luna, Virtutem, & efficaciam suam in hæc inferiora derivant, ad durationem universi, & sibi ipsi adinane

ne tollendum, vim naturam afferre experientia docere potest.

1 Inane omne, quicquid vel Pythagorei, vel Stoici, vel alij veritatis hostes, sive de inserto, sive separato garriant, tanquam putidum commentum quivis bonus physicus negaturus est.

2 Pro affectione habitum, a Philosopho *ἐκείνου* magis quam *ἐν ἀληθειᾷ*

9 Tempus ens fluxile, quantitas est continua, a motu imprimis primi mobilis (aliorum per eum) per prius & posterius numerata, hoc est, secundum durationem suam a motu emensa, secundum illud Philosophi,

πολλὸν γὰρ φέρει εἰς αὐτὸ χρόνον αὐτὸ 4. ac 105, 113

1 Est igitur tempus de accidentium serie non substantia *ἐπὶ δὲ*

ἐν ἡρώδῃ τὸ ἐν τῷ εἰρημικῷ νόμῳ καὶ πρὸς ibidem 94

2 Cum in quantitatis serie reponatur causam dici generationis, vel corruptionis vita, mortis, quanto vulgo prius & usitatus, tanto abest longius a veritate, idque Philosophus agnovit magis ex usu quam ex re ipsa, *καὶ οὐκ ἐπὶ τῷ ὄντι ἀλλ' ἐν τῷ λόγῳ* *κατὰ τὴν φύσιν* ibid. 117.

10 Rerum naturalium *τέλος* perfectio, & bonitas, quam appetunt, est in quiete, dimovet res de statu suo motus. Phys. 4. 12. 117. unde & quod minus mobile minus corruptibile ex Arist.

Quietem ergo motui indubitato preferimus in sublunaribus, nec quietem semper volumus motus esse privationem.

11 Motus est proprie dictus in illis categorijs, quibus inest contrarietas idonea ad motus terminos probe continuandos.

Retinemus receptas illas a tribus categorijs a quibus sumit terminos motus species denominatas in quantitate unam, aliam in qualitate, tertiam in ubi qua brevius ad motum, ubi & formam revocari solent.

12 Totidem dicitur modis oppositorum unum quot & alterum.

1 Datur tam quies quieti naturalis violentæ opposita & motui, ac motus motui & quieti naturalis, violento.

2 Veluti opponuntur motus eiusdem mobilis naturalis & violentus, motus uterque naturalis distinctorum mobilium, fit quies naturalis, violentæ eiusdem, naturalis opposita *ἀντιθετὴ* diversis & naturalibus

raliter quævis in uno contrario, tam motui ab eodem, quam qui-
eti in altero contrario, & contra opponi dicuntur.

13 ^{κινῆσι} pro ut a voce ^{μεταβολῆς} distinguitur ter-
minos requirit contrarios per justam temporis dura-
tionem contrarium deferens & motum perficiens.

Sua potest mutationi motui illi instanti esse quedam ^{ἀπὸ τῆς ἀκίνητης}
non quies, nisi nomen dilatemus, vel dicamus aliquam
nullius motus privationem, vel generationem motum esse affe-
ramus quietis etiam habitum, quod ne ullus physicam a limine
salutans audebit ferre.

14 Substantiæ incorporeæ quia æque est scibilis ac corpo-
rea si justus esset demonstrationum numerus confarci-
natus peculiaris deberetur sua scientia (quod de Mathe-
matica communi dictum volumus) de qua distinctam
ait philosophus esse ^{πνευματικῆς} 2. phys. 7.

1 Locus ergo in metaphysicis non est intelligentiarum proprius sed
propter defectum plena scientia ei quæ est de ente in genere ea do-
ctrina est adiecta ne ea prorsus destitueremur.

2 Actum erit de primo motore 8. phys. non per se sed propter mo-
tum unde a philos. vocantur ^{λόγοι περὶ κινήσεως} 1. de ort. 3. 14

3 Neque est quod subtilitatem hanc Scoti carpat, qui fateri cogitur
haberi multa, de incorporea substantia specialia Metap. 12. quæ
non magis in Metaphysicam introducenda, quam quæ de corpo-
rea in physica traduntur in eandem irvehi debent.

15 Cælū simplicium corporū omniū, est excellentissimū.
Erit igitur calisua materia proprie dicta, non analogica, & forma
motus sui principium.

16 ^{ὅτι τὸ πρῶτον οὐκ ἔστιν ἐν τῇ φύσει} 2. de Or-
tu 10. 59. idē 2. Rhetoric. ca. 13. dæmones asserit dei o-
pus, & primā causā ceteris causā esse vult 2. Metap. 1. 4.
cælū, & naturā a Deo pendere 12. Met. 7. 38. ipsū causā
& principiū absolute vocat postea etiā Arist. in libello
de mundo (quem seqūti non plebeios interpretes credi-
mus plusquā verisimile esse Arist. habere parentē quod
ad inusitatā ejus facilitatē expediebat: postquā iam de-
plerisque universi partibus belle, & erudite conscrip-
sisset dilucidam tradere totius mundi fabricæ in ipsa se-
necta delineationem) inter cetera ^{λέγεται κέβητος}

^{ὡς τὸν θεόν τῶν πάντων καὶ ἀκαταμάχητον ἰσοπεδίον}
authorem omnium statuit deum imo ^{ὅτι τὰ πάντα} omnia
absque lassitudine regere, ipsum tenere vult principia,
media, & fines rerum, comitem ei adjungit ^{ὡς κέντρον}

cujus par-

participem fore beatum, & felicem prædicat, quid? nisi non deo tribuit si & in Christo agnovisset.

1 *Aristoteles mundi creationem indubitato cognovit, deumque omnium rerum efficientem dixit.*

2 *Quam iniqui sunt plerique nostro philosopho dicentes nullam mundi creationis, minimam ipsius Dei cognitionem innotuisse, cuius philosophia, aliorum scriptis, neque hic cedit, quæ in alijs omnibus excedit longissime ipsum agnoscimus physicorum ut non immerito de Deo acturus dixisse videatur, addimus Aristotelem apud Hierophontem sacerdotem accusatum, quod in Lyceo unum docuisset Deum contra patrios ritus de idolis sic libenter errat nec ab hoc errore abduci patitur.*

17 *In libris de Ortu, in affectionibus, & principijs, corpus mixtum primario explicatur ejusque doctrina angulos omnes eorundem manifeste replet, atque sic optimum, facilem, atque evidentem cuilibet sciscitanti, tradimus horum librorum inter se, cum alijs præcedentibus cohaesionis, & nexus rationem.*

1 *Neque ergo corpus caducum misto latius patens elementorum partibus conveniens, neque corpus mobile ad formam, neque generatio & corruptio quæ in natura & causis explicantur (quod est affectionis proprium) subiecta dicentur, vel subiecti vlla pars.*

2 *Elementa ergo libris de cælo explicata in corruptibilitate & generabilitate, in corruptione & generatione, erunt his libris explicanda, illic secundum se tota, & æterna, sub notionem subiecti, hic ut partes & principia mixtorum resumuntur.*

18 *Tot sunt elementa quot sunt elementarium qualitatum combinationes.*

1 *Quatuor igitur.*

2 *Errant magnopere, qui ignem negant elementarem, quæ etiã demonstrari constat ex motu ignis nostri materialis, cū etiã meteoris ignitis, nec non ex frequenti eius in scripturis mentione in historia creationis, accidentis sui lucis voce denotatus est.*

19 *Forma introducta nunquã invenit materiã informẽ & hanc ipsam formã quã invenit expellit ilico totaliter (ut nullã habeat formę reicõpositę rationẽ) ut ipsa in re introducatur*

1 *In mixtorum generatione elementorum formæ pereunt pene, ut maneat secundum realitates non formalitates.*

2 *Generationem nullã agnoscimus nisi quam præcesserit corruptio quod semper ræum sit axioma, Vnius generatio est alterius corruptio & contra dum formæ formæ succedant.*

20 Halitus cujus duas tradit species 2. Meteor. 4. principium est ex quo meteorum quod imperfecte mistum est, librorum meteorologicorum subiectum conflatur.

1 Non erunt meteora accidentia ex halitu vaporoso vel fumoso.

2 Sunt ipsi fatui qui ignem negant fatuum quem experientia ex pingui halitu & viscoso docuit oriri in infima regione aeris, ad candela vel flammula speciem circa camiteria & loca cadaveribus repleta conspici frequentius.

21 *κατὰ τὰ βέλους τὰτα γινέται* 1. Meteor. 4

1 Exorbitarunt veteres, qui meteora aliqua celum pro loco, habere crediderunt.

2 Unde nec galaxia zodiacum excedens, & tropicos erit in meteororum numero.

22 Anima gemma corporis, & naturæ flos, dignitas & perfectio, nulla species est corporis naturalis, sed corporis animati principium definitum. 2. de anima: ipsum corpus animatum in affectionibus, libris de anima (*ἐπισκεψ* hoc ab intentione desumpto) explicatur.

Corpus igitur animatum erit librorum de anima subiectum, ne corporis naturalis una princeps species, a subiecti physica partialis conditione videatur exulare.

23 *τὸς αὐτὸς ἐκείνους εἶδεναι τὰ εἶδος καὶ τὴν οὐσίαν* 2 phys. 2. 22.

1 Anima igitur explicationem habet in physica, sed a materia minime abstracta, quod autem hanc in dubium considerationem libro primo de partibus animalium vocavit *ἀπορία ἐστὶν ἀπὸ τοῦ ποῦ καὶ ἐν ποῦ καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν οὐσίαν* 3. Metaph. 1.

2 Ex Arist. anima per accidens, saltē corruptibilis ad corporis interitum quam nos in veritate ipsa per naturam, & perse facimus corruptibilem, ne supra omnis creatura conditionem efferamus.

24 Id est communis animæ sedes, quod origo, & sedes, communis instrumenti ejus spiritus videlicet, & caloris estque semper in eo, cujus unitatem, & multitudinē sequitur unitas & multitudo animalis.

Sive igitur consideremus connexionem per naturam absolute in

corde, tanquam in arce residebit, siue per operationem principale eius operationis fundamentum erit cor, non autem cerebrum, in quo quidem non nulla sensuum actiones exseri & apparere possunt, ut instrumentum sit proximum, & secundi ordinis.

25 Visus omnium qualitatum ad sensus pertinentium præstantissimam, colorem obiectum habet, pro medio (quod perspicuum semper puritatē, & sinceritatē præ se fert) lumen requirit, ejusque iudicium exactissimum, oculus dum iudicat sibi soli credit, alijs cum credat auditus.

Auditum quidem, per quam fides est, prætulerim in spiritualibus, sed in naturalibus, & ex mente philosophi visum.

Astronomica.

Ἡ οὐρανὴ ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἀπὸ τοῦ γῆς τὰ φαινόμενα
τῆς τῆς μαθηματικῆς καὶ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς
τῆς φυσικῆς καὶ τῆς μαθηματικῆς καὶ τῆς
καὶ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς μαθηματικῆς καὶ τῆς

2. phys. 2.

1 Debet igitur esse in confesso Astronomiam Mathematicis esse accensendam ut taceam locum 8. Metaph. 12. & etiam 2. Phys. ex instituto a Philosopho a Physica exterminari: habeat etiam subiectum nobilem corporis naturalis speciem corpus caeleste mobile (qua omniare considerata, quicquid dicat astrologus incluserim) Physica, partem qui recens restituit eiusdem pomeria plusquam par fuit prolatavit.

2 Nec non concedi esse nonnullas disciplinas mixtas Mathematicas Physicam multum degustantes.

3 Nec aque verum ex Arist. ac receptum in scholis subalternam cum subalternante in subiecto ut etiam modo communicare debere.

2 Contemplantur prognostici hominum complexionem & naturas, eventus, effectus prædicunt ex causis universalibus cælo, stellis, particulares, ex laxa hominum voluntate nutantes præposteris suis argutijs plus satis dediti.

Sum igitur permitus cum delirijs suis de bene constituta civitate tollend

lendi: vel enim pradicunt aduersa, vel prospera, si prospera, n
evenient, exspectabis frustra, si aduersa, nec evenient, timebis fru-
stra, illa si eveniant, spei exspectatio gaudij fructum deflorauerit,
si hec, iam ex animo miser fies priusquam e fato fias, ut ait ille
semper tenent animum anxium, nam merito iam diu susp. lta,
exosa caput esse nunc ab ecclesia Astrologia quam dicunt iudici-
ariam.

3 Vnus unius corporis simplicis naturalis motus ut una
natura. 1. de celo 2. & 2. textu 102. *et per 2. p. 1. et per 2. p. 1.*
& 3. libro 2.

1 Cum igitur inveniuntur tres octavi orbis motus, rationalis u-
nus, ab oriente versus occidentem, alius ei contrarius irrationa-
lis, tertius accessus, & recessus, necesse est duos debeat distinctis
orbibus superioribus, nam inferiores in eos vires non exserunt su-
as, proximus octavo soli competit non soli nono primus.

2 Decem igitur in universum (planetarum numero a paucis, nisi
qui calum unum sunt facti, in dubium vocato) nobis orbis mo-
biles (quibus natura est quovis elemento nobilior) recensendi,
sicque motum cuius mentionem fecimus primum multorum imo
omnium inferiorum communem, supremo tanquam propri-
um assuimus.

3 Neque Philosophus deferendus temere, qui octo orbis ex astro-
rum lege conclusit, tot enim sunt nec plures astriportae, ut sic lo-
quar omnis enim orbis est propter astra quod vehit.

4 Supremi orbis motui motus aliorum resistit quidem, sed non ma-
iori pene cura victoria quam videmus navem, secundo vento a
meridie cursum septentrionem versus perficientem, naucleri mo-
tu a prora ad puppim retardari, vel muscam rota inambulanti
eius motum remorari.

Quibus Zenith est in polo arctico horizon cum equi-
noctionali, idem est eodem modo in duas aequales partes,
cum eo zodiacum interfecans medietate una infra, alia
supra, his polorum alter deprimitur.

Habent igitur sub polis directis degentes sphaeram obliquam, neque
aliam ullam parallelam ab his distinctam agnoscimus.

5 Tot inter nos & Solem mundi oculum planetas inter-
venire credendum quot cum vel aliquas eius partes
occultare sunt deprehensi.

Veneris igitur & Mercurij orbem, cum luna, hinc solem tanquam satellites, ambire quis neget? ut Sol tanquam rex collocetur in medio propter eius dignitatem cuius maior propinquitas calorem reddidisset intensiore, quem iam animalia egre, ac ne vix quidem ferre queunt: si remotior, remissior: nec possit quadam temperie plantas, animalia, quibus fovendis est destinatus, recreare & reficere.

6 Commodam dari posse sub æquinoctiali cohabitationem illis, quibus uterque polus in horizonte iacet, nemo tot testimonijs confirmatus & convictus dubitet, cum id navigationibus crebris compertum sit.

Non immerito igitur ratione aliqua, experientia nulla motus in temporibus illis, quibus non viguit lux magna, Ioannes de Sacrobusto (nostras, quem alij avidiores in aucupanda gloria, suum dixerunt conterraneum) in animum hac de re induxit

7 Nullum corpus simplex naturale animatum est.

Stellæ igitur quicquid dicant, vel Theologi, vel Philosophi, sunt inanimata, nulla vel sentiente, vel vegetante, vel rationali pradiæ neque facit aliquid, quod causa eorum patrocinetur, qui stellæ libere volunt moveri, tanquam in mari pisces, vel in aere volucres: licet a multis seculis hac fuerat opinio probata, & etiam a plerisque Philosophis mordicus defendatur, illa tamen verior, qua motum illis tribuimus, tanquam in annuli pala gemme, aut modo in ligno.

8 Quæcunque sunt inter nos, in terræ superficie commorantes, et Zenith, Punctum verticale, interposita, habentur eadem inter nos & Nadir, punctum pedum: sed crassum hoc terræ elementum (mundi punctus quæ tota gloriæ nostræ materia esse capit) intervenit.

A nostrate igitur, astronomia professore omnes cæli partes a nobis abesse aequaliter, nosque eius perspicere medietatem, iustam potius, quam quod ita se habeat in re ipsa perscriptum est.

Finis propositi, laus Christo nescia

F F N F S.

